

“Falta més cooperació entre universitats i empreses”

Què és allò que ha enervat tant alguns col·lectius d'estudiants pel que fa al procés de Bolonya?

—Costa de dir. Part de la nostra feina és entendre el perquè dels recels. No crec que sigui una qüestió d'inèrcia, per la por al canvi. I de segur que tampoc no és un desacord amb els objectius de Bolonya, perquè pretén afavorir tothom. Per tant, no crec que hi hagi una diferència real de fons. Un no pot estar contra una harmonització del sistema universitari europeu, que li obre portes i li dóna més mobilitat. Tampoc no es pot estar, diria, contra el reconeixement de la feina de l'estudiant, ni contra que es registri i s'inventariï tot allò que l'alumne sap, tant si ho ha après a la universitat com si ho ha après a fora. No es pot estar contra un ensenyament més centrat en competències i no tant en continguts.

Llavors, no és una discussió sobre els objectius, no és per mandra al canvi, però sí que deu tenir alguna cosa a veure amb el fet que, com qualsevol operació de canvi, el procés genera unes incerteses sobre com pot afectar a cadascú. I sembla que una part d'estudiants pensa que poden sortir-ne perjudicats.

—I en què diuen aquests sectors que en poden sortir perjudicats?

—S'expressa amb dificultats. Parlen de privatització, de dificultat de compaginar feina i estudi... Potser són les reivindicacions més estables. Però hem de cercar què hi ha de cert, en això. Quan es parla de privatització, com si les empreses prenguessin possessió de la universitat i la dirigessin cap a llocs *fosc*, perquè cada cop participen més del seu finançament... Bé, he de dir, i clarament, que el debat aquí hauria de ser molt ràpid. Les dades que hi

JORDI PLAY

Blanca Palmada (Banyoles, 1963), filòloga, és la comissionada per a Universitats i Recerca, del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa de la Generalitat de Catalunya. Sobre ella recau la gestió d'aplicar el procés de Bolonya en el sistema universitari català.

ha avui, i que les tenim tots, indiquen que no hi ha res d'això. Fins i tot diria que la participació empresarial en el finançament de les universitats, des de mecenatges fins a contractes, malauradament és de les més baixes d'Europa.

—No es privatitzen les universitats públiques?

—Les universitats públiques catalanes reben la major part del finançament, un 85%, del govern; la resta ve de les matrícules dels estudiants. El govern hi posa, ara mateix, 870 milions d'euros anuals, deixant de banda les inversions, del 2007 al 2013, de 635 milions d'euros. Aquesta xifra, del 2003 al 2010, s'haurà doblat, perquè s'ha vist la necessitat d'invertir a la universitat. Per això es va acordar que, en aquest període, la inversió en universitats creixeria cada any d'un 12%, un percentatge que es manté encara que els pressupostos de la Generalitat no creixin. Per tant, les universitats catalanes són finançades principalment amb fons públics, i en un context en què la participació de les empreses, precisament, és extremadament baixa, comparant-ho amb els referents europeus.

—Una de les crítiques d'aquest procés és la suposada mercantilització del món universitari?

—Hem d'escoltar tothom, però, com deia, parlar amb dades a la mà. I en aquesta observació també crec que hi ha molt marge per a posar-se d'acord. Primer, les titulacions que es fan són les que proposen les universitats. Nosaltres no fem una crida a les empreses, sinó que preguntem a les universitats quines titulacions volen fer. I, com a nou, ara, el govern també diu què vol que es faci. Però quan el govern va fer la declaració de necessitats amb relació a la programació universitària de Catalunya vam demanar tres coses, bàsicament: 220 metges i 330 mestres més per any, i uns estudis de ciències de la salut animal, a l'entorn productiu rural de les comarques de Lleida. No crec pas que això sigui gaire desviat cap a l'empresa. I hem demanat això per reforçar les bases d'una societat cohesionada, per poder fer front al creixement demogràfic tant en matèria de prestacions sanitàries com educatives.

I ara preparem, per a l'any que ve, una declaració de necessitats que va molt enfocada, sobretot, a la llei de dependència i la llei de serveis socials, amb gent a educació social, a treball social, a teràpia ocupacional, etc.

Per tant, allò que demana el govern té una visió molt relacionada amb els serveis socials bàsics. Ara, això no vol dir que pensem que la universitat no tingui relació amb el món del treball.

Avui, els joves que hi ha a la universitat aspiren que la formació sigui rellevant per a les seves vides. Nosaltres també esperem que ho sigui per a ells, però també per al país. Per això, el finançament és majoritàriament públic. Per això la societat n'espera un retorn, sigui amb metges, mestres, arquitectes, advocats, o en els diversos àmbits de les empreses... O és que veurem malament que hi hagi gent que estudiï economia, enginyeries o més carreres i que treballin a les empreses? Que ens hem de posar contra les empreses?

De fet, ho repeteixo, falta més cooperació entre universitats i empreses.

—Aquesta polèmica pot haver estat alimentada pel fet d'haver unit la conselleria d'Universitats —del primer tripartit— amb la d'Empresa?

—No crec que ens ho haguéssim estalviat, sincerament. Hauríem hagut de parlar igualment d'aquestes qüestions. En tot cas, les universitats es troben en una situació complicada: o són criticades perquè tenen massa poca relació amb les empreses, o bé perquè n'hi tenen massa.

Hem de ser seriosos, en aquest debat. I jo demano que, amb tots els expedients que calgui sobre la taula, em diguin un exemple de mercantilització. Si hi és, mirem-lo i parlem-ne. Però crec que no se'n trobarà cap, i que això s'ha construït sobre un tòpic poc fonamentat.

—Col·lectius d'estudiants diuen que la universitat serà més elitista, per la potenciació dels màsters i doctorats.

—Es diu que tothom haurà de fer un màster, que si no, no tindrà res que valgui la pena... Aquesta seria la pitjor de les possibilitats.

A veure, tothom *podrà* fer un màster, ningú no *haurà* de fer. Els màsters seran més específics, tindran a veure amb la recerca... Però és que, a més,

bona part dels estudiants s'encaren a les titulacions de mestre, empresarials, enginyeries tècniques, infermeria..., estudis que eren de tres anys i ara passen a ser de quatre. De manera que requereixen un esforç en la despesa pública, perquè s'hi augmenta un any la formació. I tots podran accedir al mercat laboral sense necessitat, si no ho volen, de fer cap màster.

Però per als qui vulguin fer màsters, també seran finançats amb capital públic, en un 85%, perquè també és a preu públic. Per tant, ningú no és obligat a fer cap màster, però el qui en faci un tindrà finançament públic.

—Dieu que les titulacions seran de quatre anys, els graus, en lloc de tres, com a la majoria de països europeus. Aquesta decisió, presa pel govern espanyol, no posa en contradicció l'objectiu de construir un espai comú europeu universitari?

—Aquesta decisió va ser malgrat la voluntat de Catalunya —del govern i rectors de totes les universitats. L'atri-

bueixo a la por d'una part important de la universitat espanyola de no tenir un paper rellevant en l'espai dels màsters, que és un àmbit més competitiu, que requereix més control de qualitat, una relació amb recerca d'excel·lència, etc. A Catalunya, i en general a les universitats dels Països Catalans, no hi havia aquest temor. A Catalunya tenim unes dades relacionades amb recerca força bones i competitives. Per tant, no ens feia por d'entrar en el món dels màsters i perdre un any del grau universitari.

Amb aquesta mesura, Espanya ha volgut, per aquest temor, assegurar el pastís del grau universitari, evitar que es redueixi massa.

L'European Research Council, una entitat independent de recerca, situa Catalunya com un dels clústers potencials de recerca a Europa. És només un paràmetre que indica el nivell d'excel·lència de les nostres universitats. Tenim universitats europees, però després, quan volem ser a Europa,

per fer que se'n beneficiïn els nostres estudiants, anem de bracet d'Espanya, amb decisions com aquesta dels quatre anys, per comptes de tres, en els graus universitaris.

Això, que potser seria raonable en alguna titulació concreta, implica un esforç d'inversió (un any més d'estudi) per a les universitats. A més a més, ens trobem que amb la mobilitat, poden accedir als nostres màsters estudiants amb graus de tres anys, mentre que els nostres estudiants, per accedir a qualsevol màster, sigui d'on sigui d'Europa, hauran d'esperar un any més.

És un capítol tancat, però que ha difcultat les coses, perquè sembla que no hi hàgim destinat prou recursos. I en canvi, hem hagut de fer una provisió de recursos important, per fer front a la despesa d'allargar un any les carreres on hi ha més gent. Potser l'opció més enraonada hauria estat de decidir segons l'estudi. En alguns casos pot estar molt justificat de fer quatre anys, com per exemple el dels mestres, però en

uns altres no. Potser la prioritat no hauria de ser que els estudis de podologia passin de tres anys a quatre... Hauria estat bé poder decidir com invertir i les nostres prioritats.

—I poder decidir també sobre el calendari d'aplicació, que també ha estat criticat, no?

—Això té a veure amb un dels entrebancs que identifiquem. No va bé que, per una banda, les competències en matèria d'universitats siguin de les comunitats autònomes, però, per una altra, decisions clau quedin a mans del govern de l'estat, com és el cas de la decisió de fer els graus de quatre anys, per comptes de tres, o el calendari del procés d'aplicació. Aquest calendari l'ha fixat l'estat, sense comptar amb ningú. Nosaltres hauríem començat abans, perquè ja estàvem a punt, per evitar les corredisses d'ara.

També ens perjudica la qüestió de les beques. És un altre element clau. De les deu universitats amb un percentatge més baix de becaris, n'hi ha set de catalanes. Catalunya està molt maltractada també amb les beques. Com el País Valencià i les Illes. I això és perquè no es té en compte, en l'adjudicació de les beques que fa l'estat, el cost de la vida més car d'aquests territoris. Així, per exemple, tres de cada quatre estudiants de les universitats d'Extremadura estan becats. Un percentatge molt allunyat del nostre.

I això fa que plogui sobre mullat. Si tinguéssim un sistema de beques com correspon, seria més fàcil d'encaixar una altra de les discussions obertes, la de compaginar feina i estudi, amb més tranquil·litat. Aquesta contestació que vivim a Catalunya, al País Valencià i les Illes, també ve per la tensió d'aquest sistema de beques injust i centralista, que penalitza els nostres estudiants.

—Precisament, amb el nou model universitari, la típica imatge d'aquell estudiant que treballava i estudiava alhora, serà possible, o bé qui estudiï ho haurà de fer a temps complet?

—Vejam, jo penso que sí, que es podrà mantenir. Ara, normalment, compaginar estudis amb feina implica allargar els anys d'estudi. Però Bolonya permet un aclariment millor del contracte. És a dir, l'estudiant, quan es matricula aporta x euros de la matrícula, i es com-

promet a 1.500 hores de dedicació per any. Però això és la base del càlcul. És a dir, que si hi vol dedicar la meitat del temps, haurà de contractar la meitat de la matrícula. I amb el pas dels crèdits actuals —que només compten les hores lectives d'una assignatura— als ECPS —que compten les hores lectives més les hores de treball que l'alumne ha de destinar a cada assignatura— és més fàcil de tenir una visió real i informada per a calcular com compaginar els estudis amb una feina. Ara bé, sí que s'ha acabat allò de fer una carrera amb uns apunts fotocopiats.

—Què ofereix el procés de Bolonya —més enllà de la mobilitat d'un mapa universitari europeu comú—? En què millora el sistema universitari?

—Més enllà d'aquesta mobilitat i homogeneïtzació amb Europa, ofereix, principalment, un disseny per competències. És a dir, segons què ha de saber un estudiant quan acaba la titulació. Es dona molta importància a competències que seran clau per a l'ocupabilitat dels estudiants i per a la seva vida futura, com ara ser capaç d'expressar-se, de negociar, de valorar conseqüències d'allò que tracta, terceres llengües, ús de noves tecnologies, etc.

—Però això no ho hauria de fer el batxillerat?

—No, perquè és el mètode per a tot a la vida, és a dir, posar èmfasi més en el saber fer que no en el saber enciclopèdic. No es tracta de repetir coses, sinó d'aprofundir en les especificitats de cada àmbit. Per exemple, no és igual l'anglès que es pugui conèixer amb el batxillerat, que el que es pugui necessitar, posem per cas, en uns estudis de dret. No és una rebaixa de nivell, però tampoc no és una entronització dels continguts, que avui són de més fàcil accés.

Per tant, ens trobem en un marc diferent i —sense anar contra els continguts, és clar— es dona molta importància al saber fer. Hi ha un desplaçament de la paraula *ensenyar* cap a *aprendre*, aprendre pensant, de manera participada i crítica.

I, per primera vegada, es reconeixen mecanismes, malgrat allò que es diu, per a poder compaginar feina i estudis.

Enric Rimbau